

Kostnadsersättning till lärlingar 2014/15

Kommenterad statistik

CSN, rapport 2015:4

The logo for CSN (Centrala Skatteverket) is located in the bottom right corner. It consists of a red triangle pointing upwards and to the right, with the letters 'CSN' in white, bold, sans-serif font inside the triangle.

CSN

**Kostnadsersättning till
lärlingar 2014/15**

Innehåll

Sammanfattning	7
1 Inledning.....	9
1.1 Uppdraget.....	9
1.2 Kostnadsersättning till lärlingar i den gymnasiala lärlingsutbildningen	9
1.3 Den kommenterade statistiken	9
2 Kommenterad statistik	10
2.1 Elever med lärlingsersättning	10
2.1.1 Över 6 600 studerande fick lärlingsersättning under läsåret 2014/15	10
2.1.2 Fler får lärlingsersättning.....	10
2.1.3 Lärlingsersättning vanligast på fristående gymnasieskolor	11
2.1.4 Lärlingsersättning vanligast på VVS- och fastighetsprogrammet	11
2.1.5 Högst andel på skolor i Värmland.....	12
2.1.6 Flest avslag på grund av ogiltig utbildning.....	14
2.1.7 Lägre andel hade ogiltig frånvaro	15
2.2 Utbetalningar och budget.....	16

Sammanfattning

Den 1 januari 2014 infördes en kostnadsersättning till lärlingar i gymnasial lärlingsutbildning. Lärlingsersättningen är 1 000 kronor per studiemånad. CSN har fått i uppdrag att senast den 3 augusti 2015 lämna en kommenterad statistik om lärlingsersättningen.

Under läsåret 2014/15 fick 6 600 elever i den gymnasiala lärlingsutbildningen lärlingsersättning. Av dessa var 39 procent kvinnor och 61 procent män. Både antalet och andelen elever med lärlingsersättning är högre vid fristående gymnasieskolor än vid kommunala.

Lärlingsersättning är vanligast på VVS- och fastighetsprogrammet där knappt 16 procent av dem med studiebidrag fick lärlingsersättning. Det program där antalet elever med lärlingsersättning var högst var dock bygg- och anläggningsprogrammet.

Andelsmässigt är lärlingsersättning vanligast på skolor i Värmland. Lägst andel elever som har lärlingsersättning finns bland dem som går i skolan på Gotland. Flest elever har fått lärlingsersättning på skolor i Stockholms län.

Vid ogiltig frånvaro kan både studiehjälpen och lärlingsersättningen dras in. Under läsåret 2014/15 var det 340 elever som fick lärlingsersättningen indragen på grund av ogiltig frånvaro. Det innebär att 5,1 procent av dem med lärlingsersättning fick ersättningen indragen. Andelen är lägre bland dem med lärlingsersättning än bland övriga gymnasiestuderande. Även andelen för dem som fick ersättningen indragen på grund av studieavbrott var lägre än för samtliga gymnasieelever. Det är dock ännu för tidigt att dra några slutsatser om huruvida lärlingsersättningen bidrar till att eleverna skolkar och avbryter studierna i lägre utsträckning än andra studerande.

Under det första halvåret 2014 betalades det ut 22,5 miljoner kronor i lärlingsersättning vilket innebär att varje elev i genomsnitt fick 4 605 kronor. Motsvarande belopp för andra halvåret 2014 uppgick till 17,7 miljoner respektive 3 619 kronor. Sammantaget innebär det att 76 procent av anslaget för lärlingsersättningen nyttjades under 2014.

Utbetalningarna av lärlingsersättning var högre första halvåret 2015 än motsvarande period under föregående år. Även det genomsnittliga beloppet var högre. Det utbetalade beloppet första halvåret 2015 uppgick till 46 procent av anslaget för hela året.

1 Inledning

1.1 Uppdraget

Centrala studiestödsnämnden (CSN) har fått i uppdrag att senast den 3 augusti 2015 lämna en kommenterad statistik till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) när det gäller kostnadsersättning till lärlingar i den gymnasiala lärlingsutbildningen.¹

1.2 Kostnadsersättning till lärlingar i den gymnasiala lärlingsutbildningen

Den 1 januari 2014 infördes en kostnadsersättning till lärlingar i den gymnasiala lärlingsutbildningen (fortsättningsvis kallad lärlingsersättning). Lärlingsersättningen är 1 000 kronor per studiemånad och är avsedd att täcka extra kostnader för resor och lunch. Avsikten är att ingen ska behöva välja bort lärlingsutbildning av ekonomiska skäl.

Lärlingsersättning kan lämnas till elever på gymnasial lärlingsutbildning i gymnasieskolan där delar av utbildningen bedrivs på en arbetsplats. För att CSN ska kunna bevilja lärlingsersättning måste det finnas ett utbildningskontrakt, det vill säga ett avtal mellan eleven, skolan och arbetsgivaren. Studierna måste vara på heltid. Lärlingsersättningen är nära knuten till bestämmelserna om studiehjälp.

1.3 Den kommenterade statistiken

Uppdraget för denna kommenterade statistik är att redovisa statistik och att kommentera denna. Det innebär att det inte görs några analyser eller bedömningar i denna rapport.

Uppgifterna i rapporten avser främst lärlingsersättning under läsåret 2014/15. Detta är det första hela läsåret som lärlingsersättningen funnits. Det är än så länge för tidigt att dra några säkra slutsatser om ersättningen och dess betydelse. Erfarenheter från tidigare satsningar visar att det ofta tar ett tag innan nya studiestöd når fullt genomslag. En del av statistikuppgifterna i denna rapport redovisas dock per kalenderhalvår för att möjliggöra vissa jämförelser över tid och för att bedöma kostnader i relation till anslag.

Uppgifterna i rapporten är hämtade från studiestödets informationssystem (STIS).

I avsnitt 2.1 presenteras uppgifter om antalet studerande med lärlingsersättning. Uppgifterna fördelas på olika sätt, exempelvis efter kön, årskurser, program och län. Här finns även uppgifter om hur många av dem med lärlingsersättning som fått ersättningen indragen på grund av ogiltig frånvaro och studieavbrott.

I avsnitt 2.2 redovisas uppgifter om utbetalningar och budget.

¹ Regleringsbrev för budgetåret 2015 avseende Centrala studiestödsnämnden.

2 Kommenterad statistik

2.1 Elever med lärlingsersättning

2.1.1 Över 6 600 studerande fick lärlingsersättning under läsåret 2014/15

Under läsåret 2014/15 fick drygt 6 600 elever i den gymnasiala lärlingsutbildningen lärlingsersättning. Av dem som fick lärlingsersättning var 39 procent kvinnor och 61 procent män.

Tabell 1 Antal och andel elever med lärlingsersättning läsåret 2014/15, fördelat på årskurs och kön

Årskurs	Kvinnor	Män	Totalt	Andel kvinnor (procent)	Andel män (procent)	Andel med lärlingsersättning av samtliga med studiehjälp (procent)
Åk 1	825	1 098	1 923	43	57	1,6
Åk 2	810	1 273	2 083	39	61	2,1
Åk 3	832	1 402	2 234	37	63	2,4
Totalt (netto) ¹	2 582	4 040	6 622	39	61	2,1

¹ En elev som varit registrerad på mer än en årskurs under halvåret har endast räknats en gång. I CSN:s system saknas uppgift om årskurs för 382 elever med lärlingsersättning. Detta innebär att nettoantalet elever i tabellen är högre än summan för samtliga årskurser.

Antalet och andelen med lärlingsersättning var som högst för elever i årskurs 3. Av dessa hade 2 200 personer lärlingsersättning, vilket motsvarar 2,4 procent av det totala antalet elever med studiehjälp i årskursen. I årskurs 1 och 2 var motsvarande siffror 1,6 procent (1 900 elever), respektive 2,1 procent (2 100 elever).

Även könsfördelningen skilde sig åt mellan årskurserna. Fler pojkar än flickor hade lärlingsersättning i samtliga årskurser. Högst vara andelen pojkar i årskurs 3 där den uppgick till 63 procent.

2.1.2 Fler får lärlingsersättning

Lsåret 2014/15 var det första hela läsåret med möjligheten för gymnasiestuderande att få lärlingsersättning. Det gör att det ännu inte går att bedöma utvecklingen över tid på ett tillförlitligt sätt. En jämförelse av de tre halvår som lärlingsersättningen funnits visar dock en ökning av antalet som har fått lärlingsersättning utbetalt sedan införandet 1 januari 2014.² Även andelen personer som har fått lärlingsersättning har ökat.

² Se även 2014 års kommenterade statistik om lärlingsersättning, *Kostnadsersättning till lärlingar* (CSN rapport 2014:6).

Tabell 2 Antal och andel elever med lärlingsersättning, fördelat på utbetalningshalvår och kön

Halvår ¹	Kvinnor	Män	Totalt	Andel kvinnor (procent)	Andel män (procent)	Andel med lärlingsersättning av samtliga med studiehjälp (procent)
2014 h1	2 081	2 796	4 877	43	57	1,5
2014 h2	2 000	2 901	4 901	41	59	1,7
2015 h1	2 503	3 922	6 425	39	61	2,1

¹ Första kalenderhalvåret=h1, andra kalenderhalvåret=h2.

2.1.3 Lärlingsersättning vanligast på fristående gymnasieskolor

Fler elever i fristående gymnasieskolor fick lärlingsersättning jämfört med kommunala gymnasieskolor. Både antalet och andelen elever med lärlingsersättning var högre vid fristående gymnasieskolor under läsåret 2014/15.

Tabell 3 Antal och andel elever med lärlingsersättning läsåret 2014/15, fördelat efter skolform och kön

Skolform	Kvinnor	Män	Totalt	Andel med lärlingsersättning av samtliga med studiehjälp (procent)
Fristående gymnasieskolor	1 472	2 276	3 748	4,6
Kommunala gymnasieskolor	1 170	1 836	3 006	1,3
Totalt (netto) ¹	2 582	4 040	6 622	2,1

¹ En elev som varit registrerad både på kommunal och fristående gymnasieskola under halvåret har endast räknats en gång.

2.1.4 Lärlingsersättning vanligast på VVS- och fastighetsprogrammet

I följande tabell fördelas antalet elever med lärlingsersättning efter program. Flest elever fick lärlingsersättning på bygg- och anläggningsprogrammet.

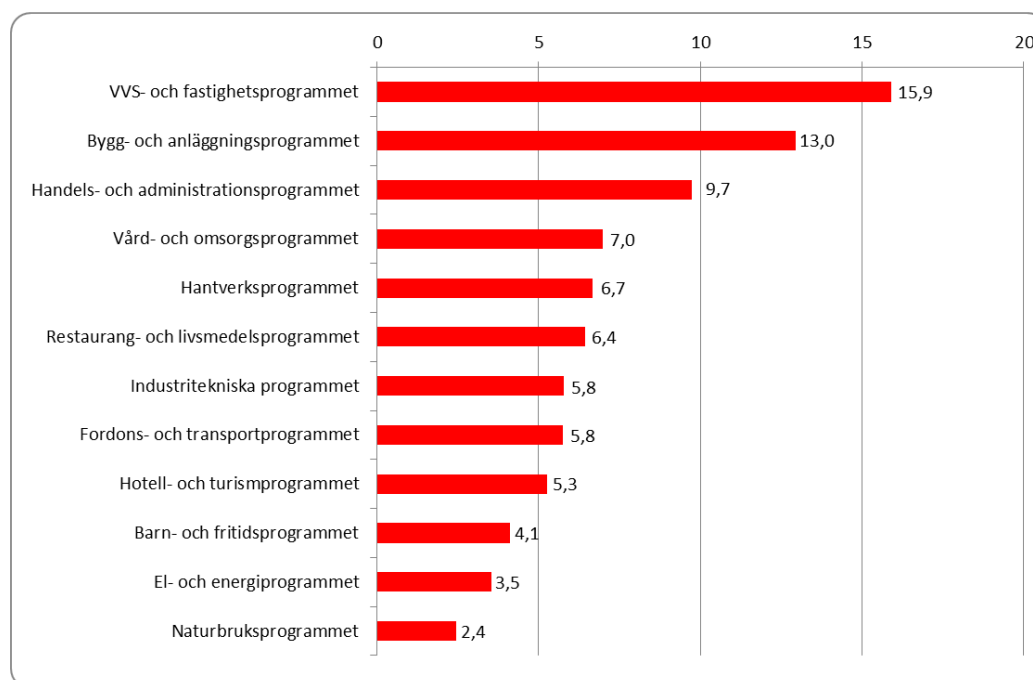
Andelsmässigt är lärlingsersättning vanligast på VVS- och fastighetsprogrammet där knappt 16 procent av dem med studiehjälp hade lärlingsersättning under läsåret 2014/15.

Tabell 4 Antal elever med lärlingsersättning läsåret 2014/2015, fördelat efter program och kön

Program	Kvinnor	Män	Totalt
Barn- och fritidsprogrammet	266	78	344
Bygg- och anläggningsprogrammet	199	1 507	1 706
El- och energiprogrammet	26	479	505
Fordons- och transportprogrammet	76	532	608
Handels- och administrationsprogrammet	491	290	781
Hantverksprogrammet	441	59	500
Hotell- och turismprogrammet	166	25	191
Industri tekniska programmet	27	254	281
Naturbruksprogrammet	164	31	195
Restaurang- och livsmedelsprogrammet	244	171	415
VVS- och fastighetsprogrammet	12	560	572
Vård- och omsorgsprogrammet	534	74	608
Totalt (netto) ¹	2 582	4 040	6 622

¹ En elev som varit registrerad på flera program under halvåret har endast räknats en gång. Tabellen visar endast antalet elever med lärlingsersättning på de nationella yrkesprogrammen. Även om en elev med lärlingsersättning dessutom kan ha gått på andra program under läsåret är det endast studierna på dessa program som ger rätt till lärlingsersättning.

Diagram 1 Andel med lärlingsersättning av samtliga med studiehjälp på respektive program, procent

2.1.5 Högst andel på skolor i Värmland

Vid en regional fördelning framgår att flest elever har fått lärlingsersättning för studier i Stockholms län och Västra Götalands län, 1 300 respektive 1 100 elever.

Andelsmässigt var lärlingsersättning vanligast på skolor i Värmland, Östergötland och Västmanland. I Värmland var andelen högst, 3,2 procent av det totala antalet elever som fick studehjälp inom gymnasieskolan. Lägst andel med lärlingsersättning fanns på skolor i Gotlands län. Andelen elever med lärlingsersättning varierade mellan 0,4 och 3,2 procent beroende på län.

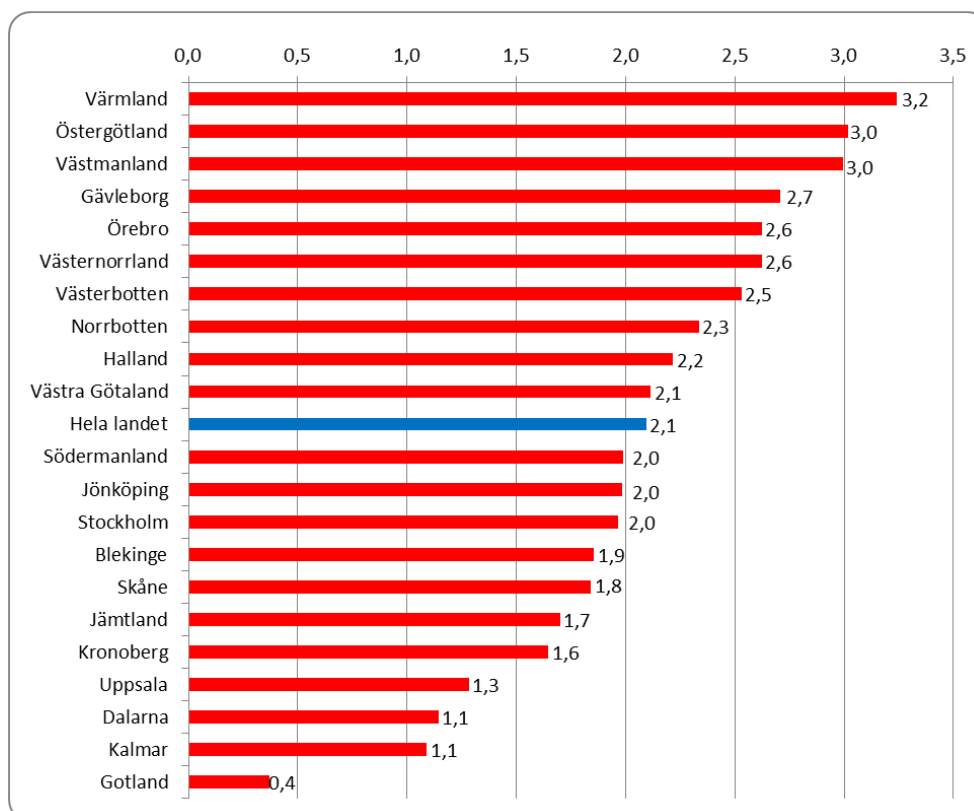
Tabell 5 Antal elever med lärlingsersättning läsåret 2014/2015, fördelat efter län¹ och kön

Län	Kvinnor	Män	Totalt
Blekinge	60	32	92
Dalarna	62	47	109
Gotland	0	6	6
Gävleborg	93	161	254
Halland	114	122	236
Jämtland	29	42	71
Jönköping	30	215	245
Kalmar	15	71	86
Kronoberg	50	62	112
Norrbottn	110	77	187
Skåne	271	479	750
Stockholm	442	899	1341
Södermanland	77	101	178
Uppsala	48	91	139
Värmland	157	148	305
Västerbotten	81	142	223
Västernorrland	98	112	210
Västmanland	164	97	261
Västra Götaland	425	698	1123
Örebro	83	195	278
Östergötland	189	261	450
Hela landet (netto) ²	2 582	4 040	6 622

¹ Län i tabellen avser det län där skolan har sitt säte. Här skiljer sig statistiken från 2014 års kommenterade statistik (se CSN rapport 2014:6), där fördelning gjordes utifrån det län där eleverna var folkbokförda.

² En elev som varit registrerad på utbildning i flera län under halvåret har endast räknats en gång.

Diagram 2 Andel med lärlingsersättning av samtliga med studiehjälp, fördelat efter län¹, procent

¹ Län i tabellen avser det län där skolan har sitt säte.

2.1.6 Flest avslag på grund av ogiltig utbildning

Lärlingsersättning beviljas efter ansökan. Ett antal av de ansökningar som kommer in till CSN avslås. De som ansöker om lärlingsersättning måste uppfylla särskilda krav.

Tabell 6 Avslag på ansökan om lärlingsersättning, antal elever fördelat på utvalda beslutsorsaker, läsåret 2014/15^{1,2}

Beslutsorsak	Kvinnor	Män	Totalt
Ej besvarat komplettering	44	63	107
Ej lärlingsutbildning	45	102	147
Lärlingslön ³	3	8	11
Utbildningskontrakt saknas eller är ofullständigt	4
Övrigt ⁴	85	155	240

¹ Avslagsstatistiken grundar sig på de beslutsgrunder och motivetexter som registreras i handläggningssystemet STIS. Vissa elever kan ha flera beslutsgrunder och kommer då med på flera beslutsorsaker i statistiken. En individ kan få både avslagsbeslut och bifallsbeslut under samma halvår. Statistiken visar de aktuella uppgifterna vid tidpunkten för utsökningen den 6 juli 2015. Uppgifterna kan förändras över tid.

² Tabellen har sekretessgranskats, vilket innebär att innehållet i enskilda celler där värdet understiger 3 har ersatts med (..).

³ Avslag för hela eller delar av den sökta perioden på grund av lärlingslön.

⁴ Övrigt innefattar främst orsaker som gör att den studerande inte har rätt till studiehjälp, vilket är ett villkor för att kunna få lärlingsersättning, till exempel att den studerande inte bedriver heltidsstudier.

Förhållandevis få sökande fick avslag på sin ansökan om lärlingsersättning för läsåret 2014/15. Den vanligaste avslagsorsaken var att den sökande inte läste på en lärlingsutbildning. Det var däremot få personer som fick avslag för att de saknade utbildningskontrakt eller för att de hade lärlingslön.

2.1.7 Lägre andel hade ogiltig frånvaro

För att få lärlingsersättning måste eleven ha rätt till studiehjälp, vilket i sin tur förutsätter heltidsstudier. Om en elev är ogiltigt frånvarande kan både studiehjälpen och lärlingsersättningen dras in. Under läsåret 2014/15 var det 340 elever som fick lärlingsersättningen indragen på grund av ogiltig frånvaro.

Tabell 7 Elever med lärlingsersättning som fått beslut om indraget stöd p.g.a. ogiltig frånvaro eller p.g.a. studieavbrott, läsåret 2014/15¹

	Kvinnor	Män	Totalt
Indraget stöd p.g.a. ogiltig frånvaro ²	127	213	340
Indraget stöd p.g.a. studieavbrott	30	35	65

¹ Siffrorna visar situationen vid tidpunkten för utsökningen den 6 juli 2015. Uppgifterna kan förändras över tid.

² Statistiken omfattar elever som skolan rapporterat har skolkat och det sedan fattats ett beslut för. Det förekommer dock att skolorna ändrar tidigare rapporter om skolk för vissa elever.

Andelen med ogiltig frånvaro var lägre bland dem med lärlingsersättning än bland övriga gymnasie studerande. Under läsåret 2014/15 var det 5,1 procent av dem med lärlingsersättning som fick studiehjälpen indragen på grund av ogiltig frånvaro. Det kan jämföras med att 7,0 procent av samtliga studerande fick studiehjälpen indragen på grund av skolk någon gång under läsåret.

Tabell 8 Elever med lärlingsersättning samt antal och andel (procent) elever med beslut om indragen ersättning p.g.a. ogiltig frånvaro, läsåret 2014/15¹

	Antal elever	Indraget stöd p.g.a. ogiltig frånvaro ²	Andel med indraget stöd
Lärlingsersättning	6 622	340	5,1
varav kvinnor	2 582	127	4,9
varav män	4 040	213	5,3

¹ Siffrorna visar situationen vid tidpunkten för utsökningen den 6 juli 2015. Uppgifterna kan förändras över tid.

² Statistiken omfattar elever som skolan rapporterat har skolkat men det förekommer att skolorna tar tillbaka tidigare rapporter om skolk för vissa elever.

Även andelen som fick studiehjälpen indragen på grund av studieavbrott var lägre bland dem med lärlingsersättning än den var bland samtliga studiehjälpstagare. Under läsåret 2014/15 beslutade CSN, efter rapporter från skolor, om att stoppa utbetalning av studiehjälp med anledning av studieavbrott för sammanlagt 65 elever. Det motsvarar 1,0 procent av samtliga elever med lärlingsersättning. Motsvarande andel för samtliga elever med studiehjälp var 2,1 procent.

Tabell 9 Elever med lärlingsersättning, samt antal och andel (procent) elever med beslut om indragen ersättning p.g.a. studieavbrott, läsåret 2014/15¹

	Antal elever	Indraget stöd p.g.a. studieavbrott	Andel med studieavbrott
Lärlingsersättning	6 622	65	1,0
varav kvinnor	2 582	30	1,2
varav män	4 040	35	0,9

¹ Siffrorna visar situationen vid tidpunkten för utsökningen den 6 juli 2015. Uppgifterna kan förändras över tid.

Lärlingsersättningen har bara funnits under ett helt läsår. Det är ännu för tidigt att dra några säkra slutsatser om huruvida lärlingsersättningen bidrar till att elever med lärlingsersättning skolkar och avbryter studierna i mindre utsträckning än andra elever.

2.2 Utbetalningar och budget

Under det första halvåret 2014 betalades det ut 22,5 miljoner kronor i lärlingsersättning från anslagsposten 15 1:1 ap2. I genomsnitt var det utbetalda beloppet per elev 4 605 kronor. För andra halvåret 2014 var beloppen 17,7 miljoner kronor totalt och 3 619 kronor i genomsnittligt belopp. I normalfallet får en studerande 1 000 kronor per månad för fem månader under vårterminen och fyra månader under höstterminen.

Tabell 10 Utbetalda belopp för och antal elever med lärlingsersättning per månad, första halvåret 2014

Månad	Belopp (mnkr)	Antal elever
Januari	0,2	205
Februari	3,7	2 074
Mars	5,4	3 290
April	6,1	4 082
Maj	5,9	4 459
Juni	1,2	699
Totalt 1:a halvåret 2014	22,5	4 877

Tabell 11 Utbetalda belopp för och antal elever med lärlingsersättning per månad, andra halvåret 2014

Månad	Belopp (mnkr)	Antal elever
Juli	0,3	85
Augusti	0,1	35
September	1,1	1 067
Oktober	3,9	2 547
November	5,7	3 667
December	6,6	4 359
Totalt 2:a halvåret 2014	17,7	4 901

Anslaget belopp för lärlingsersättning (anslagsposten 15 1:1 ap2) uppgick till 52,9 miljoner kronor för 2014. Sammanlagt betalades det ut 40,2 miljoner kronor i lärlingsersättning under året. Det innebär att utbetalningarna av lärlingsersättning under 2014 uppgick till ungefär 76 procent av det belopp som anslagits för hela kalenderåret.

Tabell 12 Utbetalda belopp för och antal elever med lärlingsersättning per månad, första halvåret 2015

Månad	Belopp (mnkr)	Antal elever
Januari	5,9	4635
Februari	6,1	5 005
Mars	6,9	5 418
April	6,7	5 708
Maj	6,7	5 916
Juni	1,0	885
Totalt 1:a halvåret 2015	33,3	6 425

Under första halvåret 2015 betalades det ut 33,3 miljoner i lärlingsersättning. Anslaget belopp för hela 2015 är 73,1 miljoner, vilket innebär att utbetalningarna under första halvåret uppgick till knappt 46 procent av hela anslaget. I genomsnitt var det utbetalda beloppet första halvåret 2015 5 176 kronor. Det innebär att en del av utbetalningarna avsåg studier under hösten.